

Verschillen in niveau en ontwikkeling van de inkomensongelijkheid, -herverdeling en -armoede in Nederland en België sinds 1995

Koen Caminada, Kees Goudswaard, Olaf van Vliet & Vincent Bakker

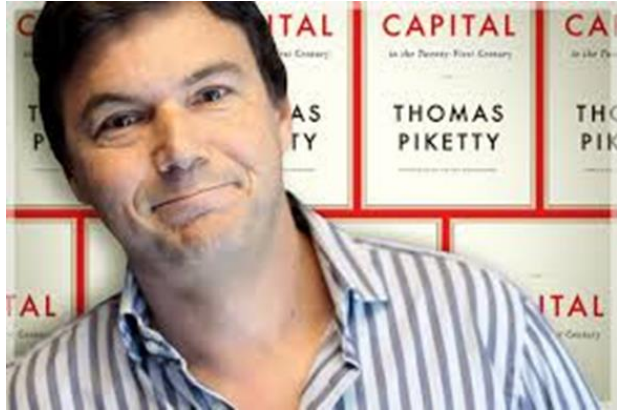

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

**Studiedag 'De Sociale Staat van
België en Nederland'
25 mei 2018, Antwerpen**

Waarom is kennis over inkomensongelijkheid (armoede) en topinkomens: belangrijk?

Must read (all based on massive data collection)

- ❖ Thomas Piketty (2014), *Capital in the Twenty-First Century* ([filmpje](#) 3:11).
- ❖ Anthony Atkinson (2015), *Inequality; What can be done?*
- ❖ Joseph Stiglitz (2015), *Rewriting the Rules of the American Economy. An Agenda for Growth and Shared Prosperity*
- ❖ Angus Deaton (2013), *The Great Escape*
- ❖ OECD (2008), *Growing Unequal?*
- ❖ OECD (2011), *Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising*
- ❖ OECD (2015), *In It Together: Why Less Inequality Benefits All highlights*

Probleemstelling

Wat is de invloed van sociale uitkeringen en directe belastingen op de ontwikkeling van de inkomensongelijkheid en armoede in NL en Bel?

- Traditionele literatuur (terugtrekkende) verzorgingsstaat: verzorgingsstaten zijn *minder* herverdelend geworden.
- Meer recente studies en gegevens: veel verzorgingsstaten zijn juist *meer* gaan herverdelen. Veel verzorgingsstaten hebben stijging ongelijkheid primair inkomen niet volledig kunnen afvlakken, maar wel tot op zekere hoogte.

Meten is weten. Hoe zit dat voor Nederland en België?

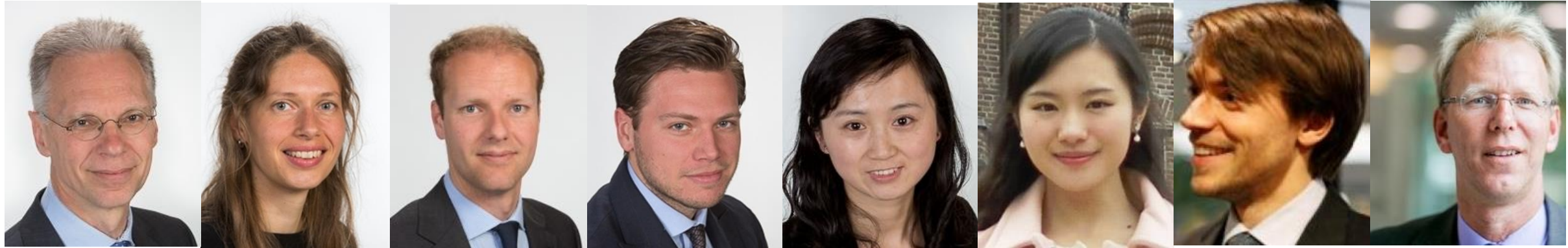
Opzet Nederland-België

- ❑ Inkomensongelijkheid en herverdeling via sociale uitkeringen en directe belastingen Nederland en België sinds 1995
- ❑ Idem, armoede en armoedereductie
- ❑ Data ongelijkheid en armoede: Eurostat, OECD IDD, LIS en CBS IPO (NL)
- ❑ Data sociale uitgaven: OECD SOCX
- ❑ Periode: 1995-2016
- ❑ Beoordelingskader uitkomsten versus netto sociale uitgaven
 - Public Policy Indicator
 - Targetting en universalisme

And the winner is ...?

Empirics: Leiden University global research team & data

Kees
Goudswaard
Leiden

Marike
Knoef
Leiden

Olaf
van Vliet
Leiden

Jim
Been
Leiden

Jinxian
Wang
Beijing

Chen
Wang
Shanghai

Stefan
Thewissen
Oxford / OECD

Koen
Caminada
Leiden

Datasets (URL: www.economie.leidenuniv.nl)

- [Budget Incidence Fiscal Redistribution Dataset on Income Inequality \(2017\)](#)
- [Idem, on Relative Income Poverty Rates \(2018\)](#)
- [Social Assistance and Replacement Rates Dataset](#)
- [Unemployment Replacement Rates Dataset](#)
- [Sectoral Income Inequality Dataset](#)

Luxembourg Income Study
World Wealth & Income Database
Eurostat: ECHP–EU-SILC
CBS Inkomenspanelonderzoek

Vincent
Bakker
Leiden

Ferry
Koster
EUR

Literatuur over herverdeling via sociale uitkeringen en directe belastingen van verzorgingsstaten

- Atkinson (2003)
- Atkinson & Brandolini (2001)
- Brady (2004)
- Brandolini & Smeeding (2007a and 2007b)
- Ervik (1998)
- Gottschalk & Smeeding (1997, 1998 and 2000)
- Caminada & Goudswaard (2001, 2005 and 2010)
- Kenworthy & Pontusson (2005)
- **Causa & Hermansen (2017)**
- Korpi & Palme (1998)
- Lambert et al (2010)
- Mahler & Jesuit (2006 and 2017)
- Morillas (2009)
- O'Higinis et al (1990)
- Smeeding (2000, 2004 and 2008)
- OECD (2008, 2011, 2015 and 2017)
- Immervoll & Richardson (2011)
- Caminada, Goudswaard, Wang & Wang (2012, 2014, **2017** en **2019**)

Uitkomst

- Laatste 25 jaar: toename ongelijkheid marktinkomen in meeste landen.
- Herverdeling via verzorgingsstaat nam ook in veel landen toe.
- Verzorgingsstaten vlakken het grootste deel van de stijging van primaire inkomensongelijkheid af, *although they appear to have become less effective in doing so since the mid-1990s.*

OECD (2008, 2011, 2015 en 2017)

Immervoll & Richardson (2011)

Causa & Hermansen (2017)

Measuring inequality is tricky business, requiring a creative combination of science, craft, and art. When done well, it produces both truth and beauty.

(Philip B. Coulter, *Measuring Inequality: A Methodological Handbook*, 1989: 185)

Caminada, Goudswaard, Wang & Wang (update 2017/18)

Leiden LIS Budget Incidence Fiscal Redistribution Dataset 1967-2014 (2016):

1. Trends of primary and disposable income inequality (poverty) for population(groups), overall and disaggregated redistribution by 13 social programs in a comparative way, across much more countries than that have been studied before.
2. 47 countries
3. An accurate, detailed picture of redistribution of incomes through taxes and transfers across social welfare states.
4. Based on a sequential budget incidence analysis.
5. Databases and codebooks at www.lisdatacenter.org

Findings

- Tax-benefit systems have ***NOT*** become less effective in redistribution since the mid-1990s.
- The claim that reduced redistribution is a main driver of widening income gaps since the mid-1990's must be toned down.

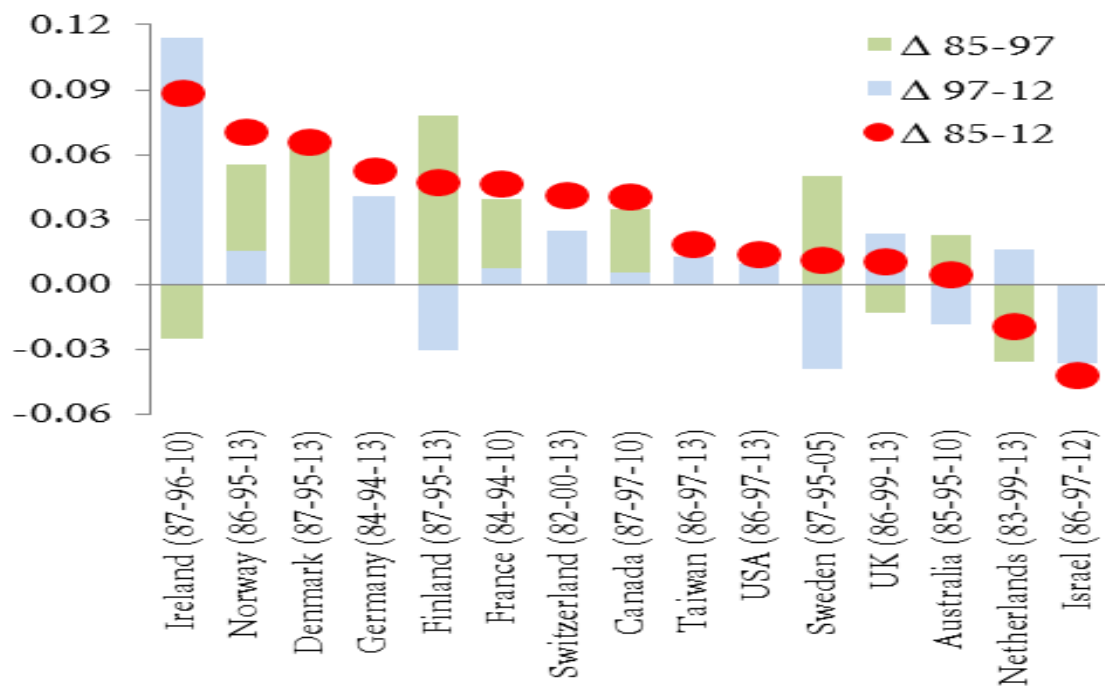
Based on: ***Leiden LIS Budget Incidence Fiscal Redistribution Database*** (Caminada & Wang, 2017)

<http://www.lisdatacenter.org/resources/other-databases>

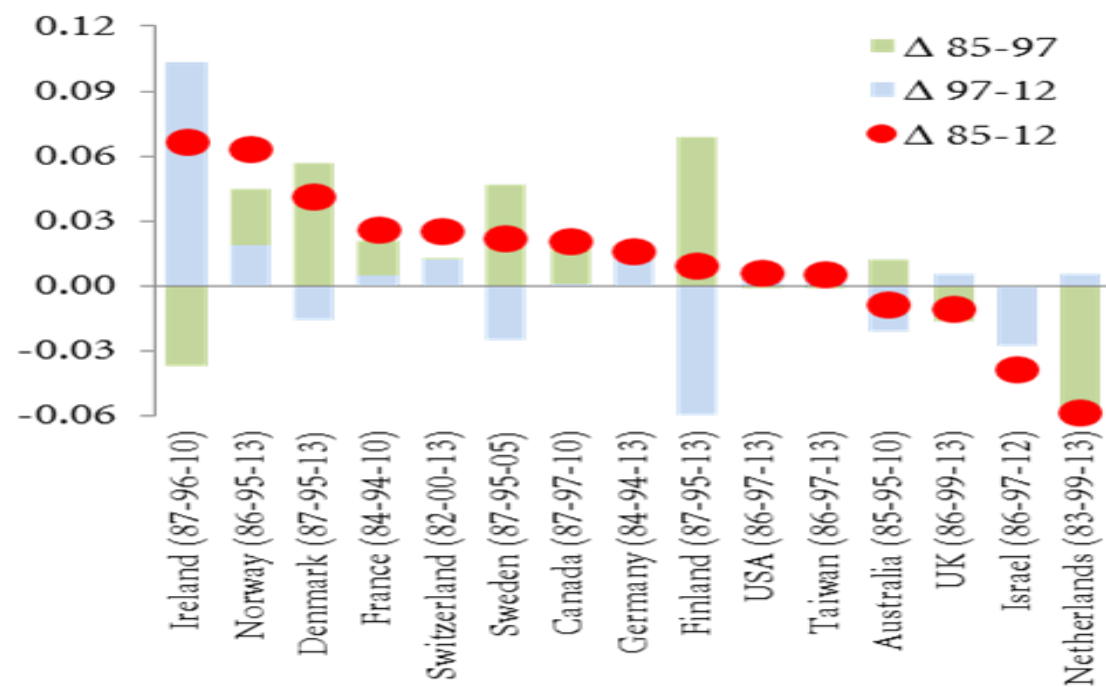
Claim OECD-study of Causa & Hermansen (2017) toned done?

Fiscal redistribution **increased** both on average and in most available countries since mid-1980's

Panel (a) Total population

Panel (b) Working-age population

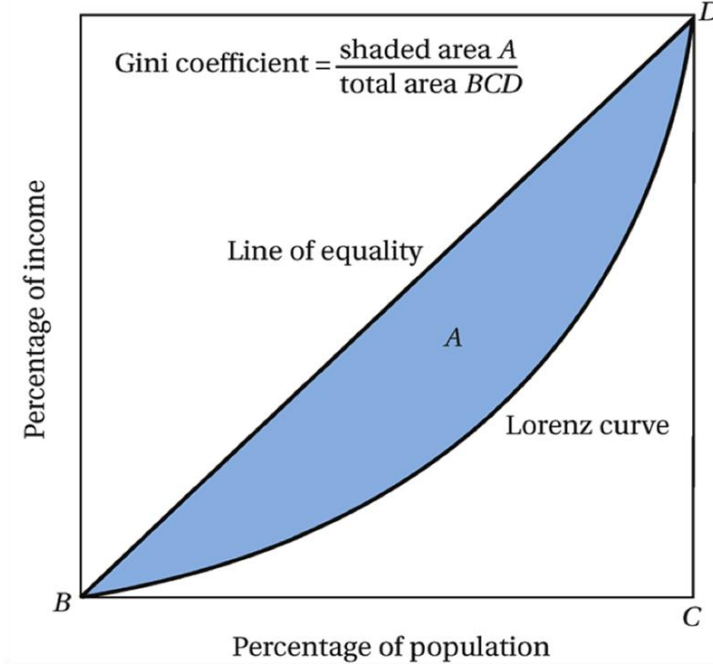

Source: Caminada et al (2019), *International Social Security Review* based on LIS, and own calculations

Notes: Claim OECD-study (2017) based on 16 countries. Included in OECD-16 (but not in our LIS-15): New Zealand, Japan, CZE and Italy. Not in OECD-16: Ireland, Switzerland and Taiwan.

Method income inequality (poverty)

- **Income inequality:** Gini's $\left\{ \begin{array}{l} \text{Gini primary income} = \text{Gini}(\text{pri}) \\ \text{Gini disposable income} = \text{Gini}(\text{dhi}) \end{array} \right.$
- **Redistribution:** $\text{Gini}(\text{pri}) - \text{Gini}(\text{dhi})$
- Equivalence scale, Top-and-Bottom-coding
- **Target groups:** total population, working-age population (pensions)
- **Budget Incidence Approach:** pre-transfer-pre-tax inequality is compared to the post-transfer-post-tax inequality *keeping all other things equal*.
- Assumptions: unchanged household and labor market structures, disregarding any possible behavioral changes that the situation of absence of social transfers would involve.

Rekenschema: 'sequential budget incidence analysis'

Inkomensbestanddelen	Inkomensongelijkheid (armoede) en herverdeling
<p>Bruto lonen + winst uit onderneming + inkomen uit vermogen + <i>verplichte aanvullende pensioenen</i> + private inkomensoverdrachten + overig primair inkomen = primair inkomen</p> <p>+ Sociale uitkeringen</p> <p>= Bruto inkomen</p> <p>-/- Loonbelasting en sociale premieheffing</p> <p>-/- Inkomstenbelasting</p> <p>= Besteedbaar inkomen</p>	<p>Inkomensongelijkheid (armoede) vóór sociale uitkeringen en belasting- en premieheffing</p> <p>-/- Herverdeling door sociale uitkeringen</p> <p>= Inkomensongelijkheid (armoede) vóór belasting- en premieheffing</p> <p>-/- Herverdeling door belasting- en premieheffing</p> <p>= Inkomensongelijkheid (armoede) ná sociale uitkeringen en belasting- en premieheffing</p>

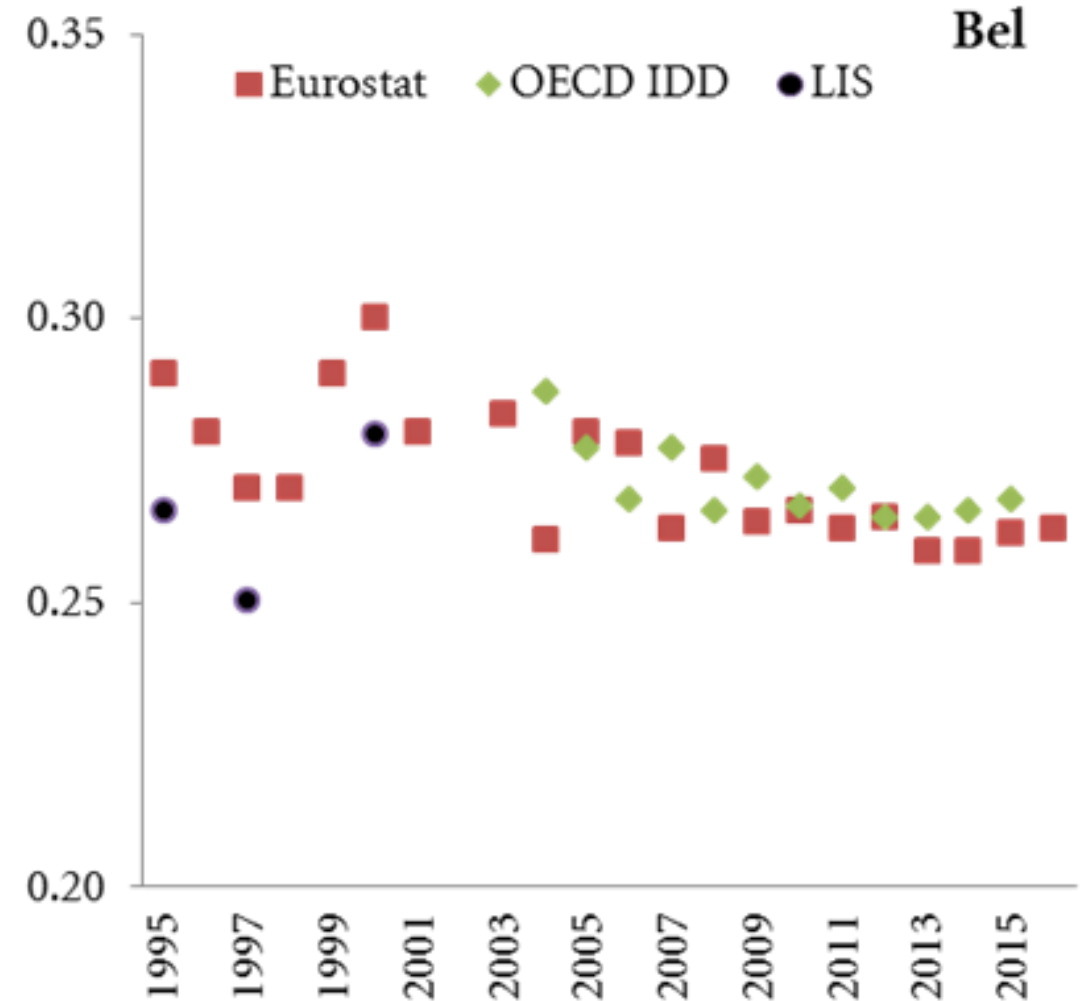
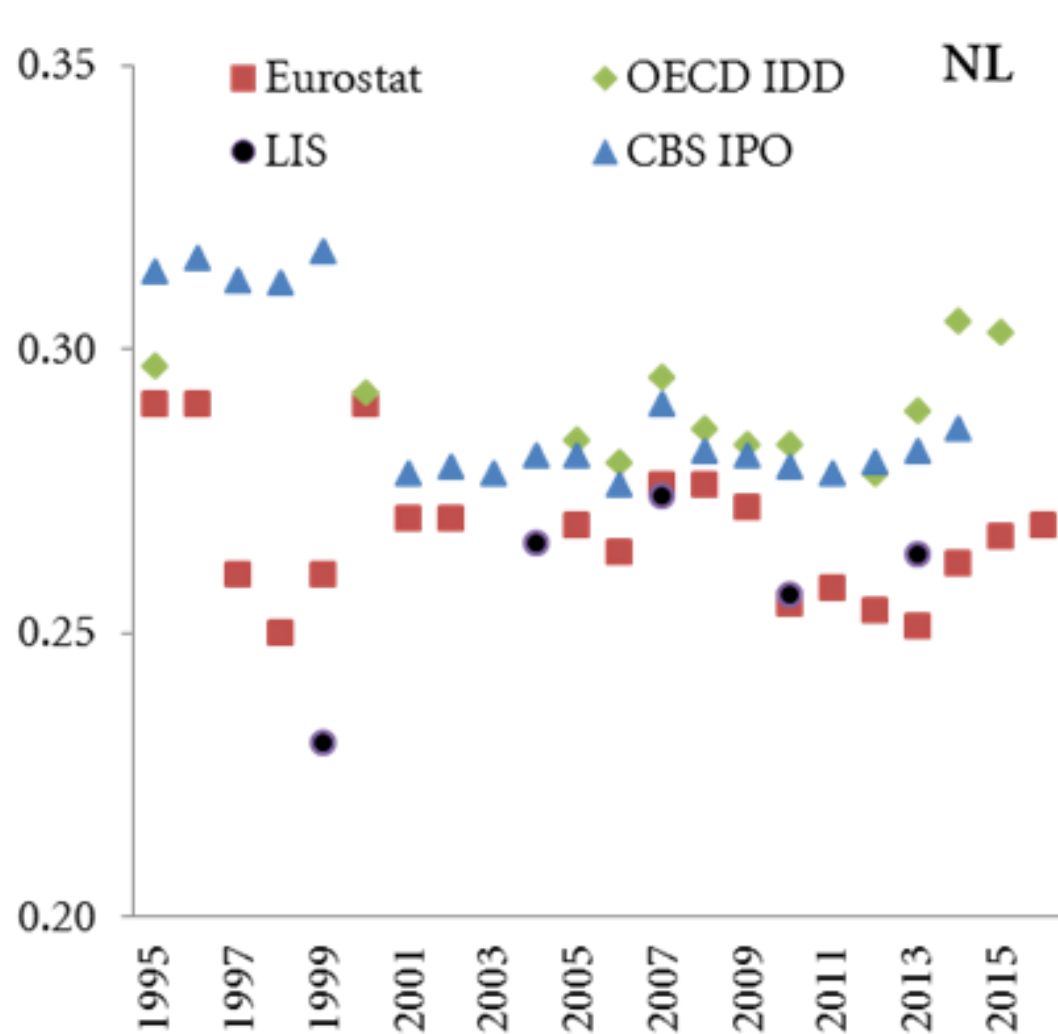
Welke programma's? Welke (deel)populatie?

- Methodologische keuze: wel of niet meenemen van pensioenen?
 - Inkomen spreiden over verschillende fasen levenscyclus (m.n. private aanvullende pensioenen)
 - Sociaal vangnet / armoedereductie ouderen (m.n. publiek basispensioen)
 - Dataprobleem: basispensioenen en aanvullende pensioenen zijn in internationale statistieken lastig uit elkaar te houden (Jesuit & Mahler, 2017).
- Pragmatisch: alle berekeningen 2 keer uitvoeren (met en zonder pensioenen).
- Indirecte belastingen: niet in Eurostat data (niet meegenomen)

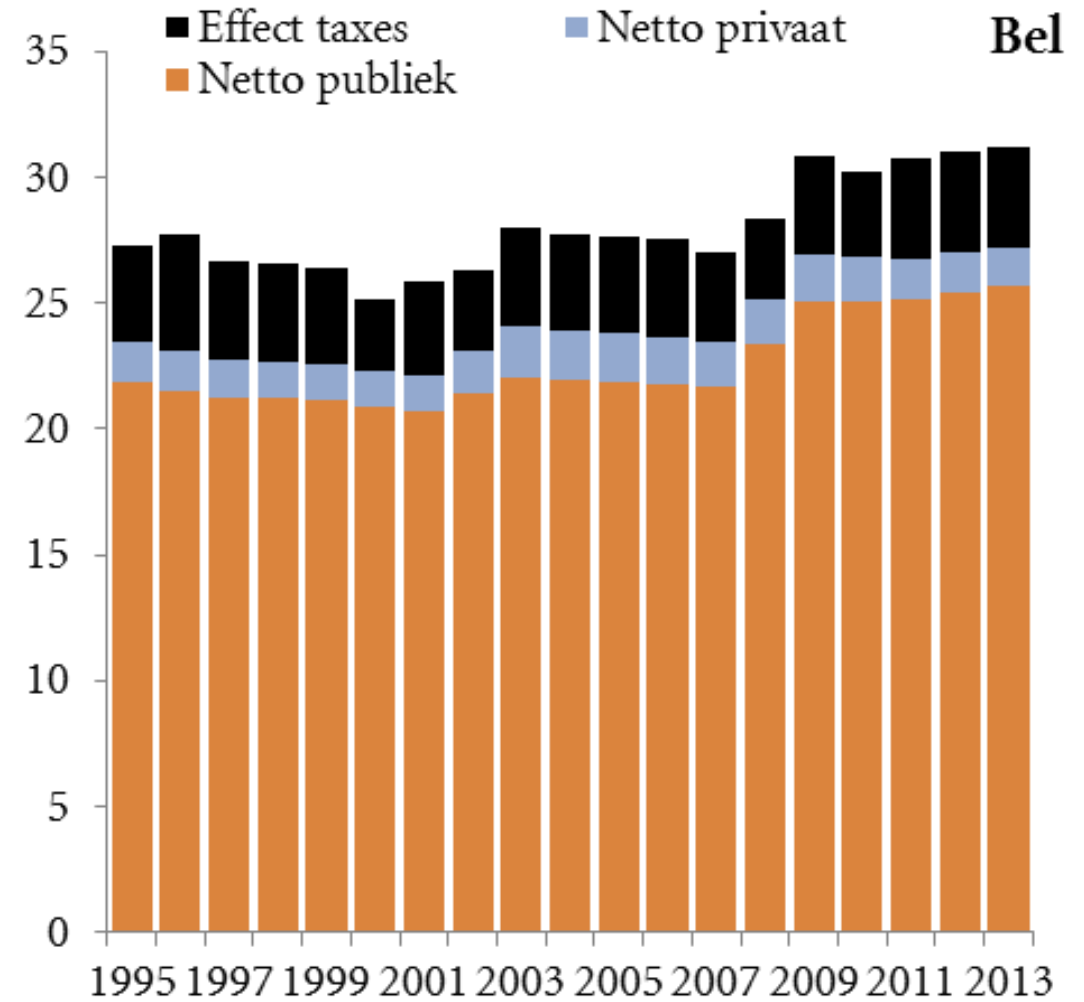
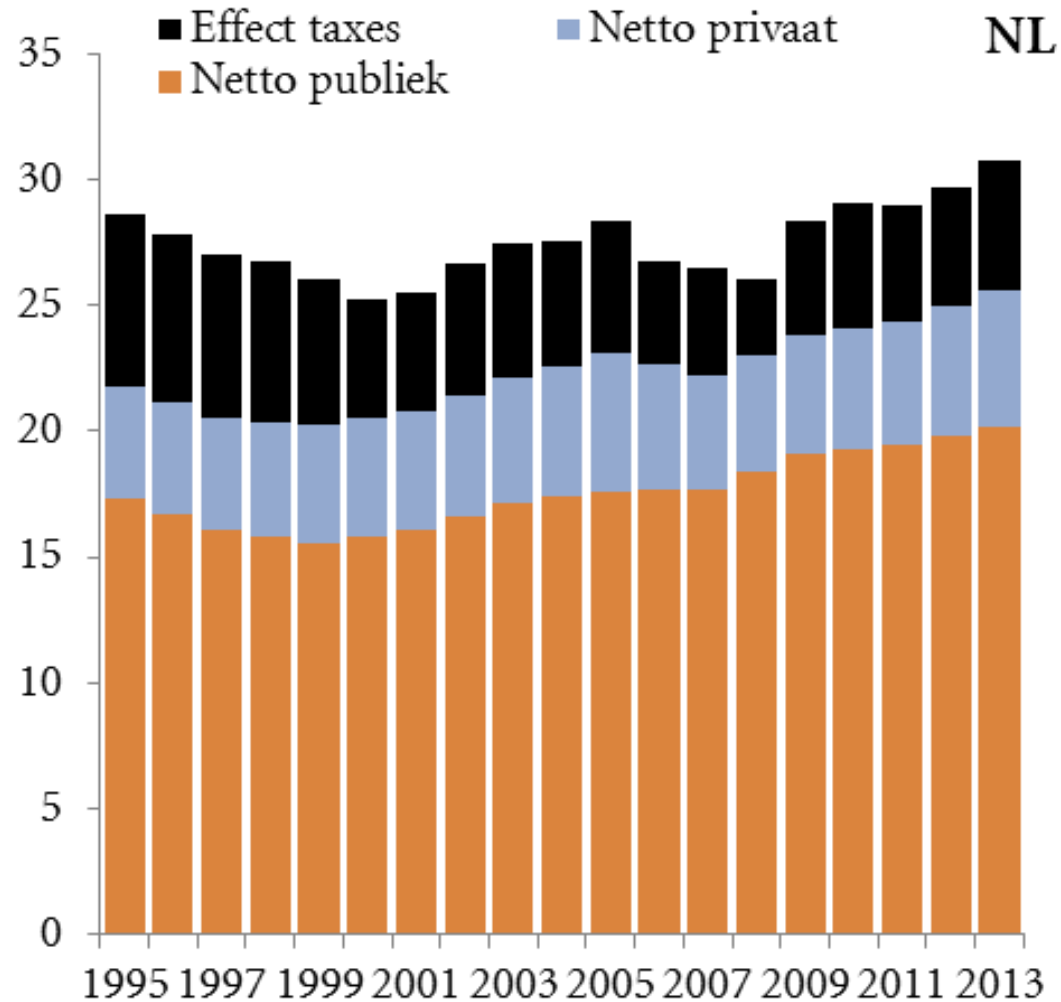
Data en gevoeligheidsanalyse Nederland-België

	Eurostat	OECD IDD	LIS	CBS IPO
Data op basis van:				
- Administratieve data	NL: survey	Questionnaire	NL: divers	Administratieve data
- Survey	Bel: survey		Bel: divers	
- Questionnaire				
Micro-data	Nee	Nee	Ja	Ja
Geaggregeerde data	Ja	Ja	Mogelijk	Mogelijk
Omvang steekproef (meest recente jaar)	NL: 24.909 Bel: 13.905	n.v.t.	NL: 10.174 Bel: 2.080	280.000 personen = tezamen 100.000 huishoudens
Kwaliteit	Beperkt	Laag	Midden	Hoog
Beschikbaarheid datajaren 1995-2016	NL: 20 Bel: 21	NL: 12 Bel: 12	NL: 5 Bel: 3	21

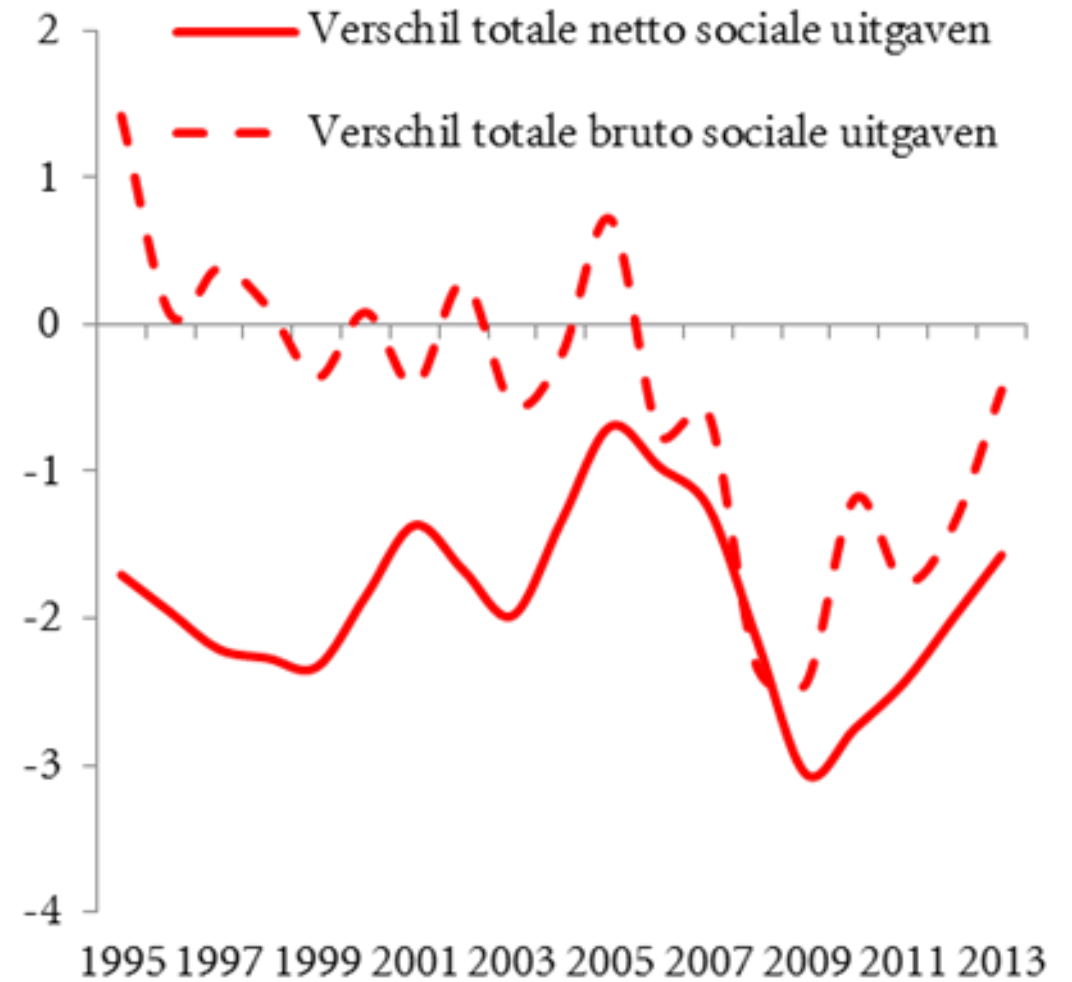
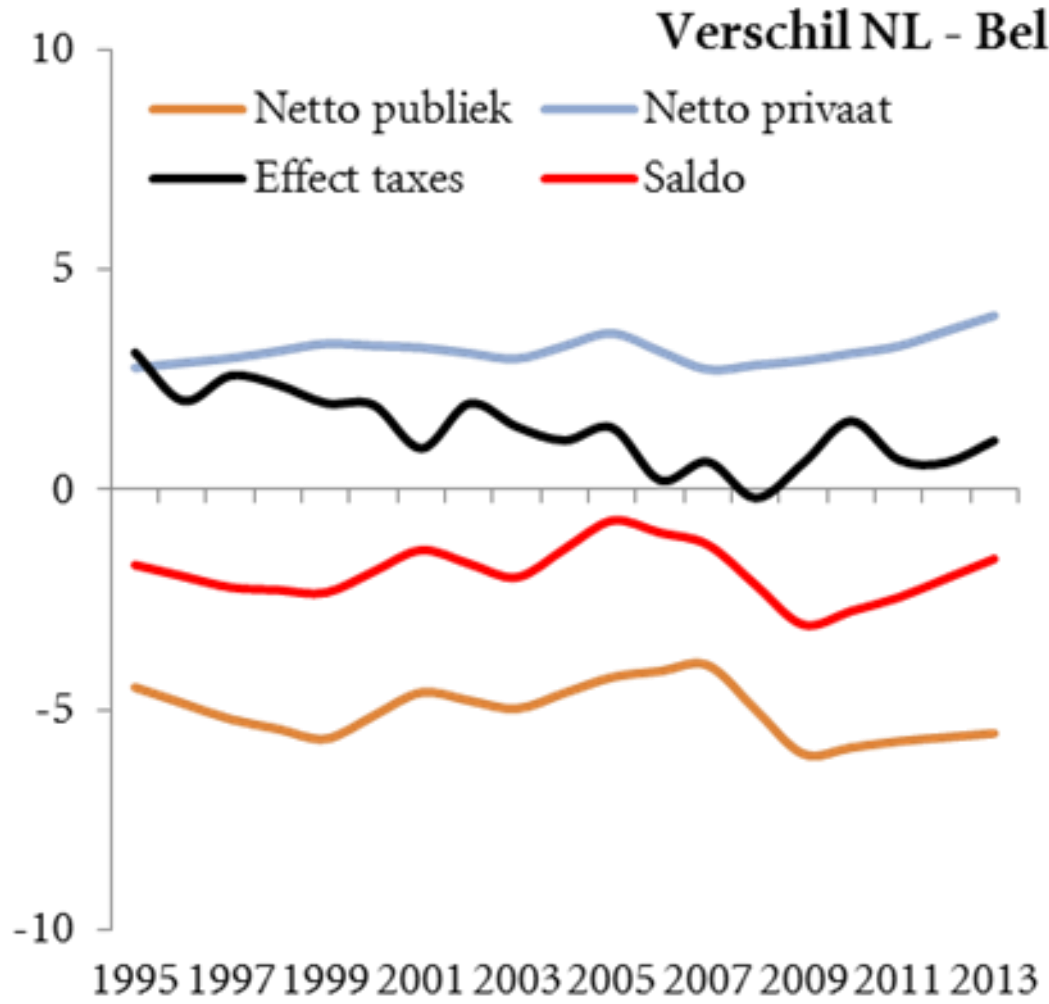
Illustratie Gini's gestandaardiseerd huishoudinkomen

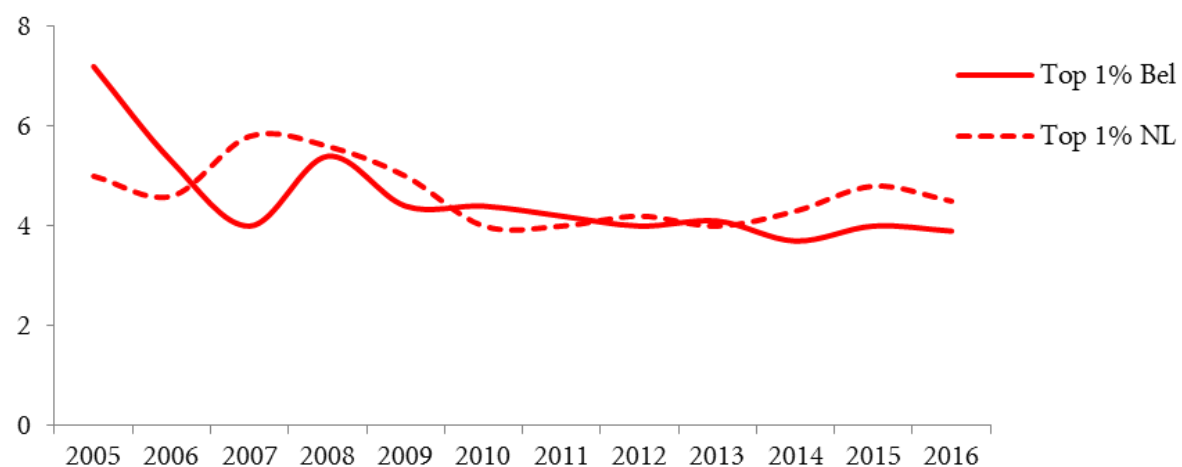
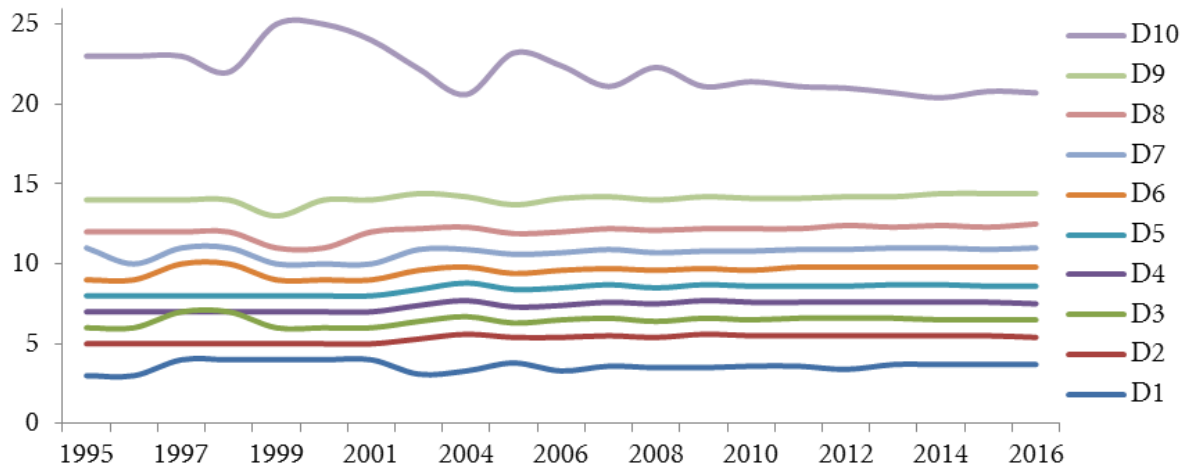
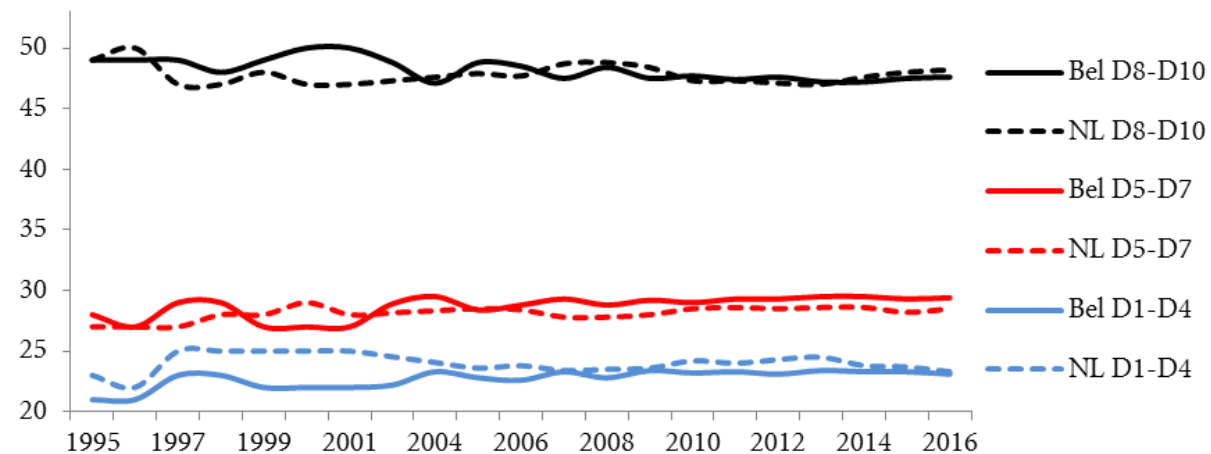
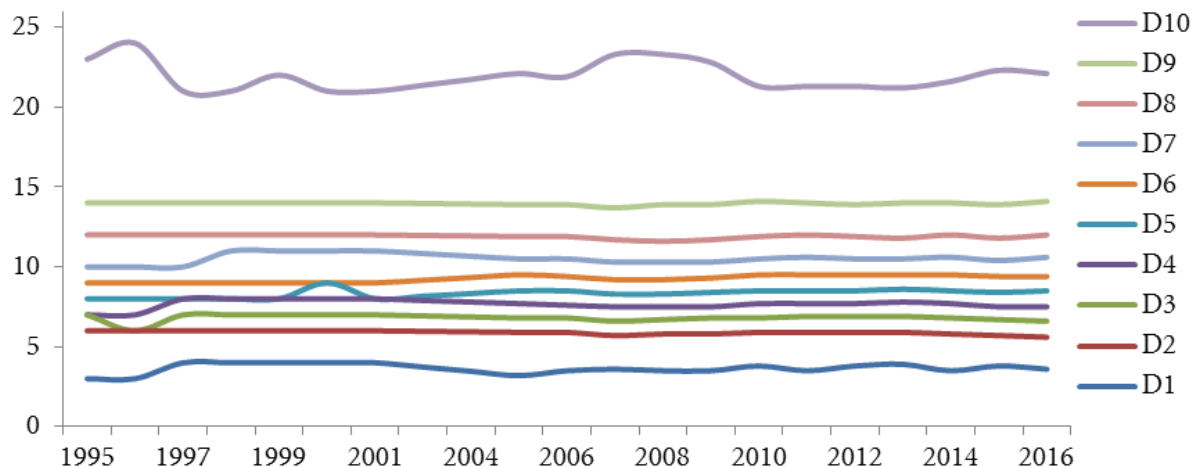
Hoogte en samenstelling netto sociale uitgaven (OECD SOCX)

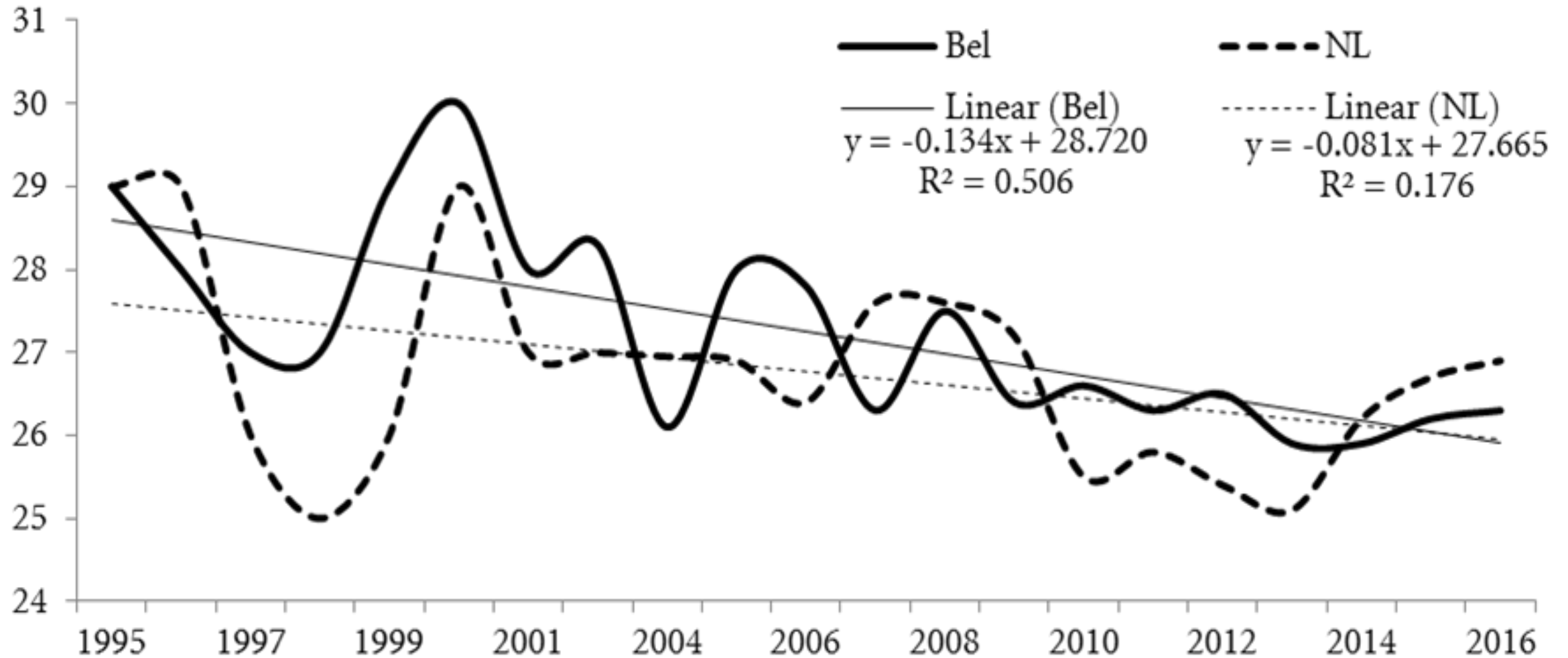
Verschillenanalyse sociale uitgaven

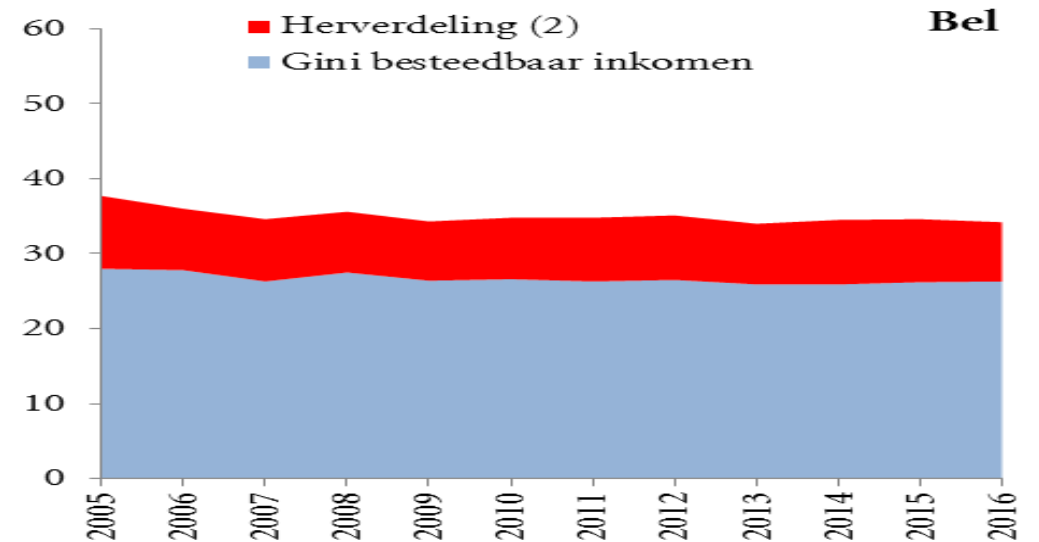
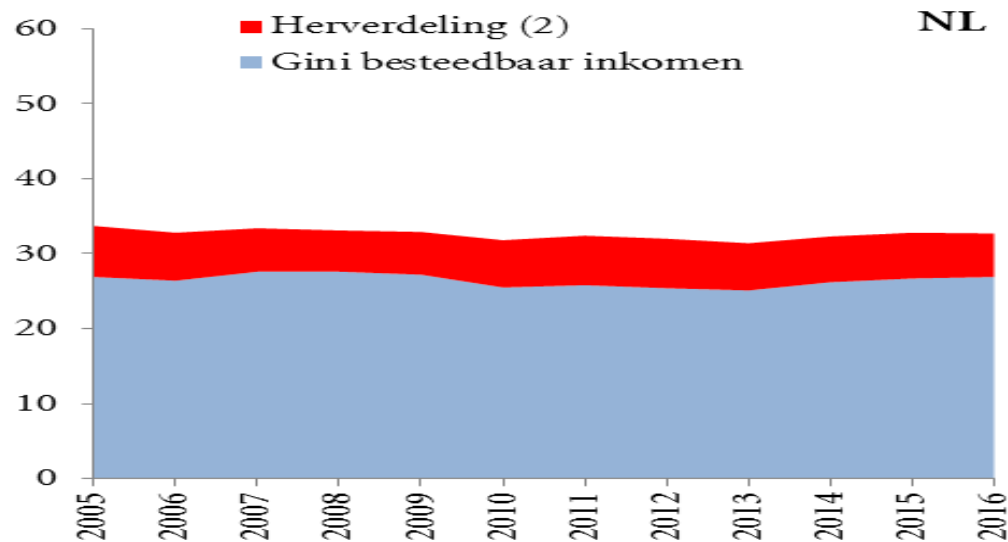
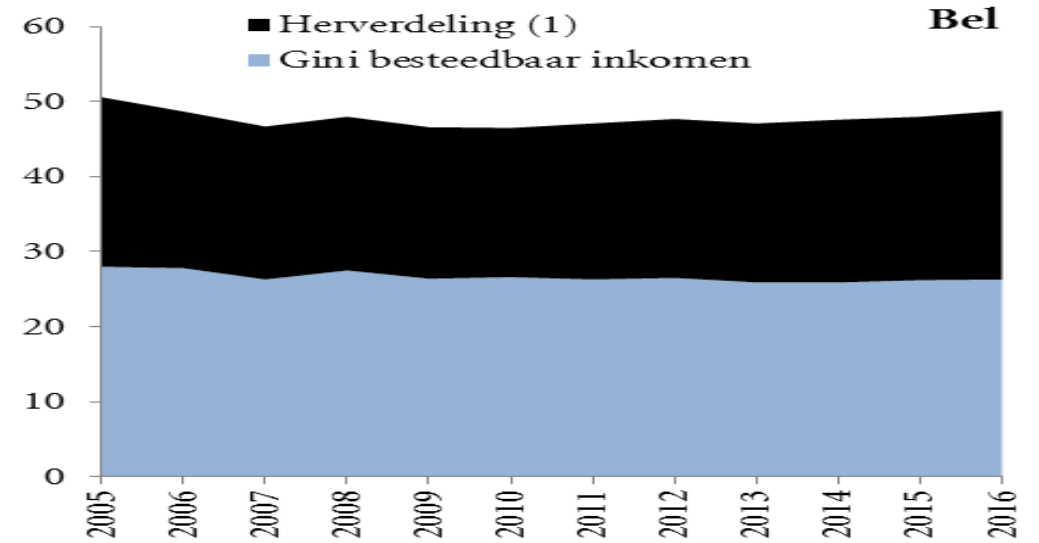
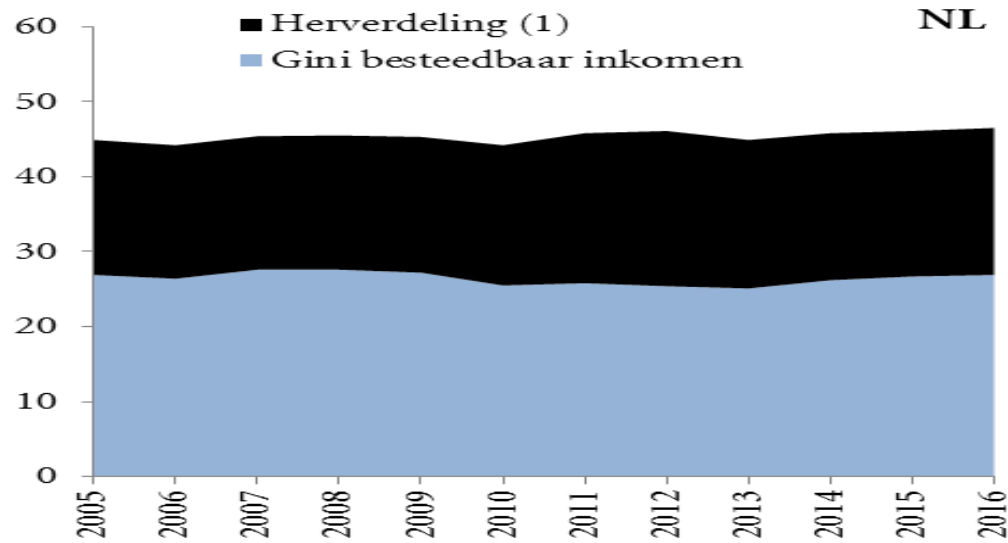
Groepen inkomensdecielen en toppercientiel (Eurostat)

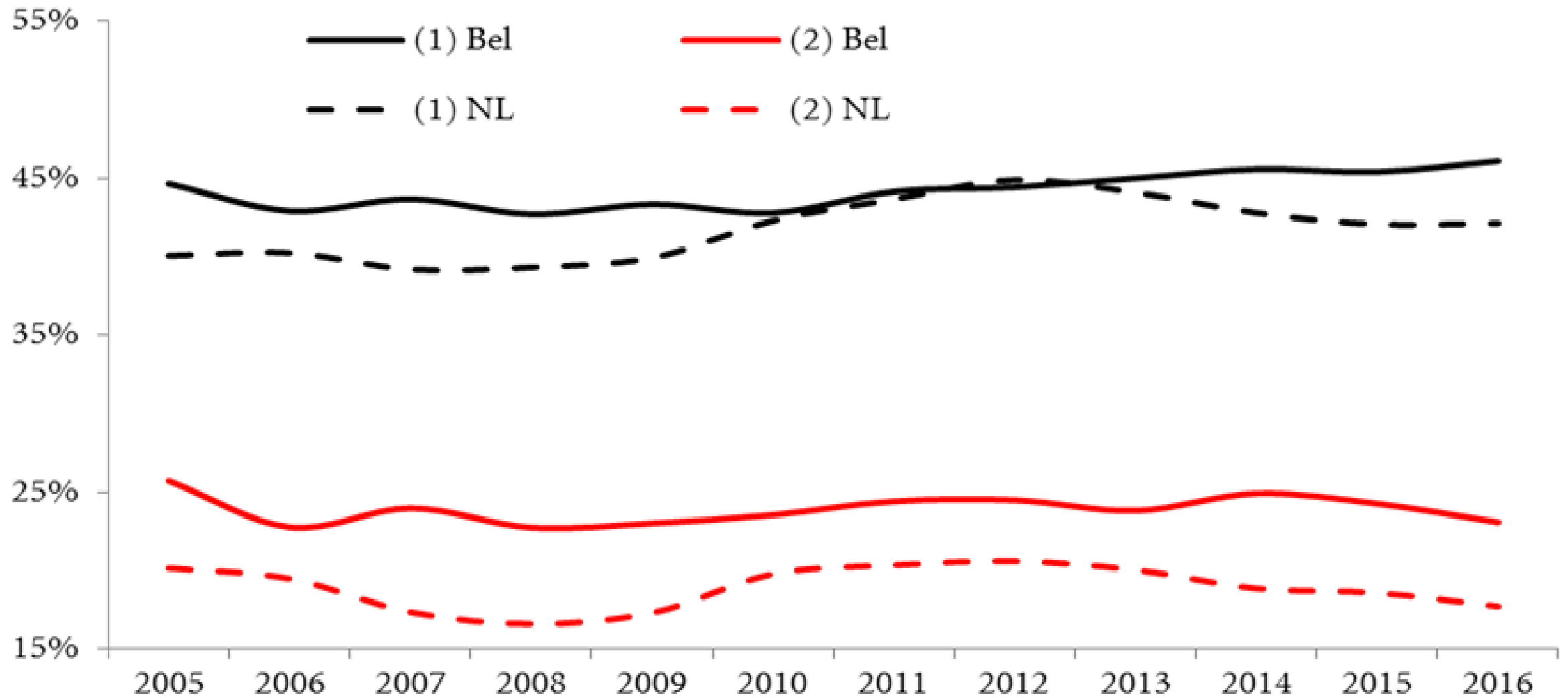
Ginicoëfficiënt gestandaardiseerd inkomen (Eurostat)

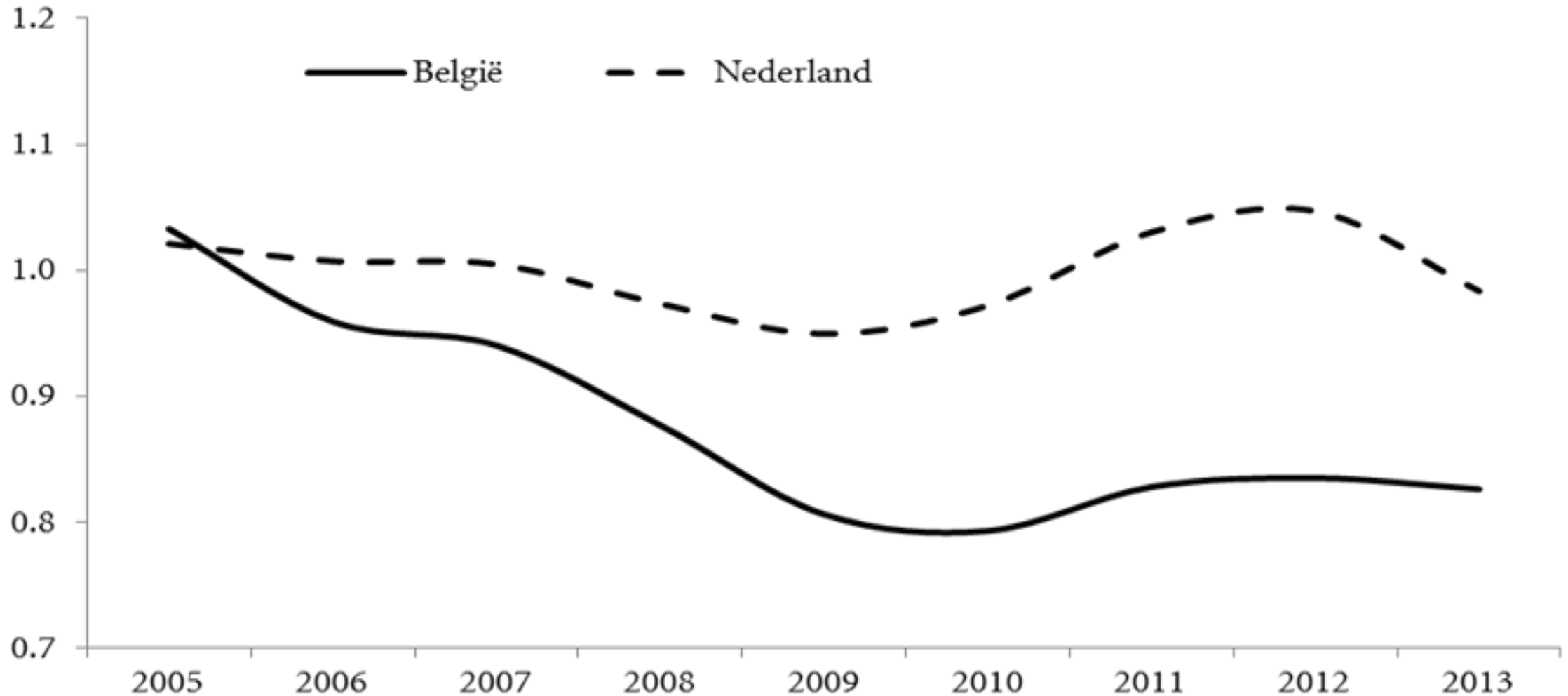
Inkomensongelijkheid en herverdeling

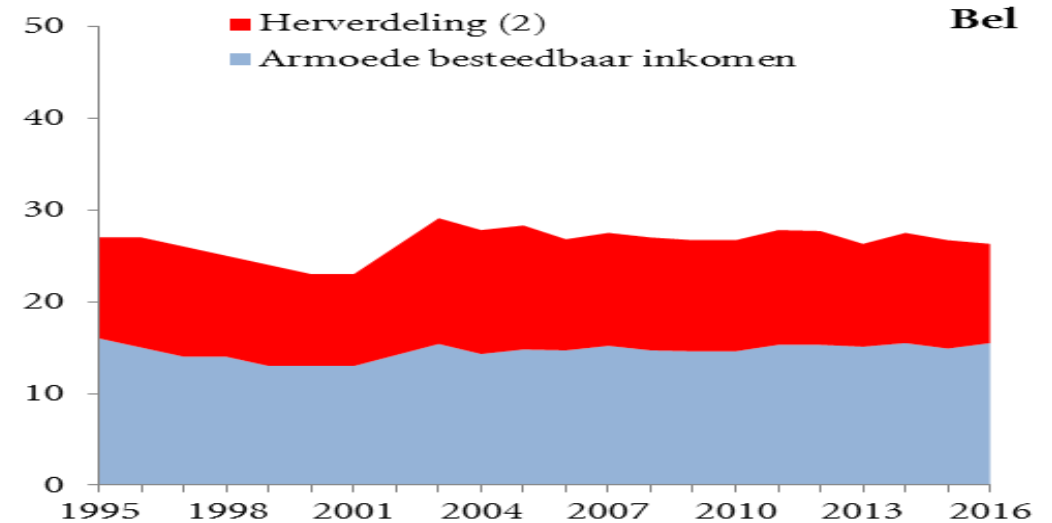
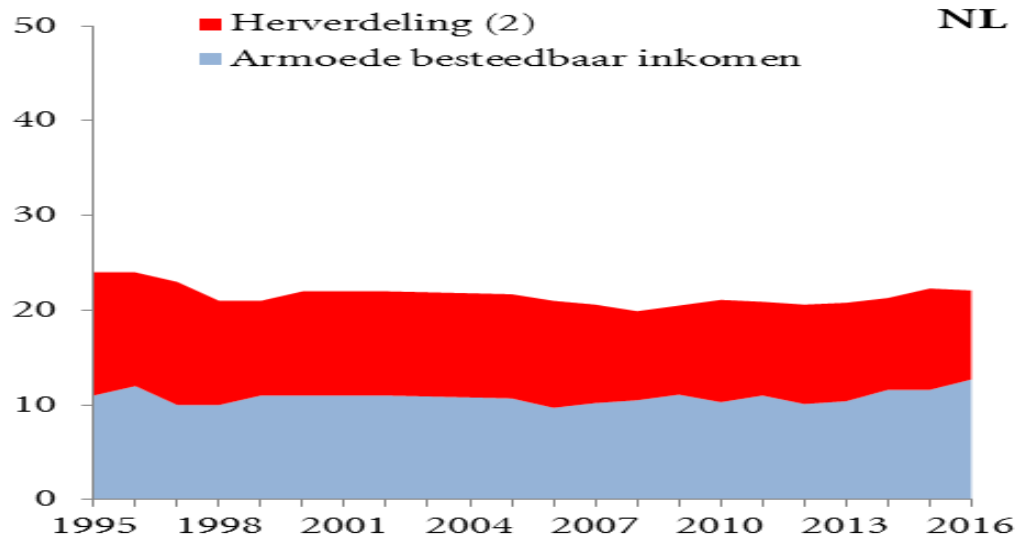
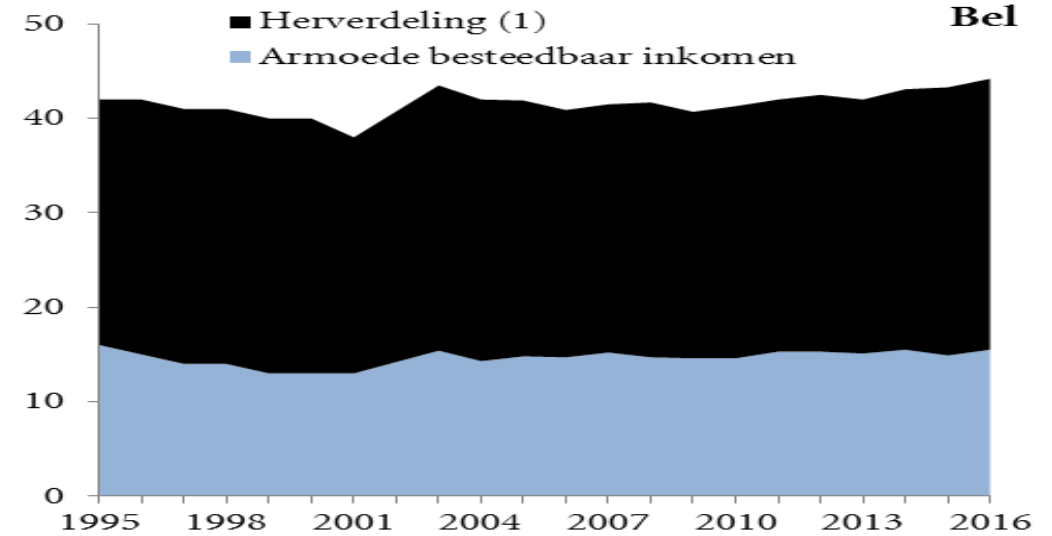
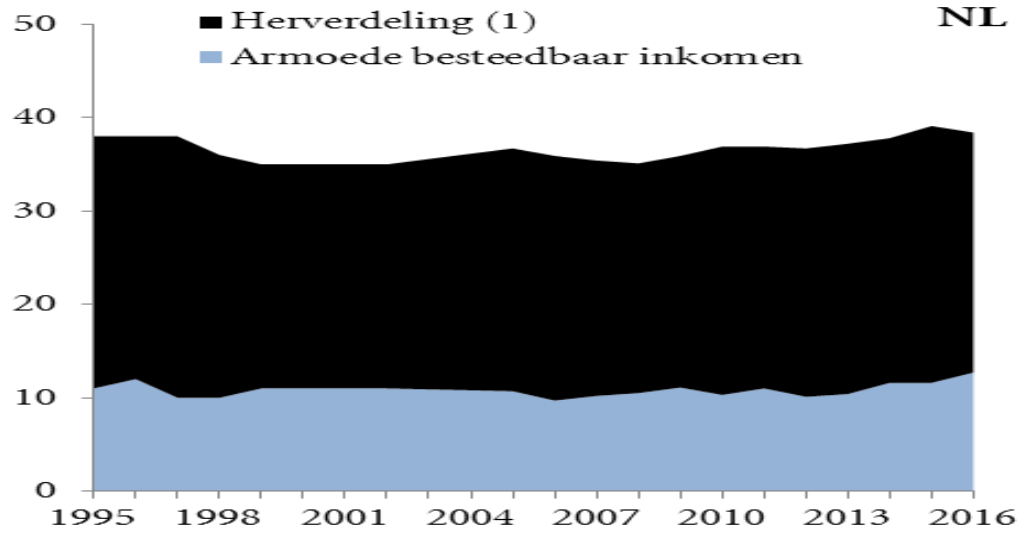
Herverdeling door sociale uitkeringen en directe belastingen

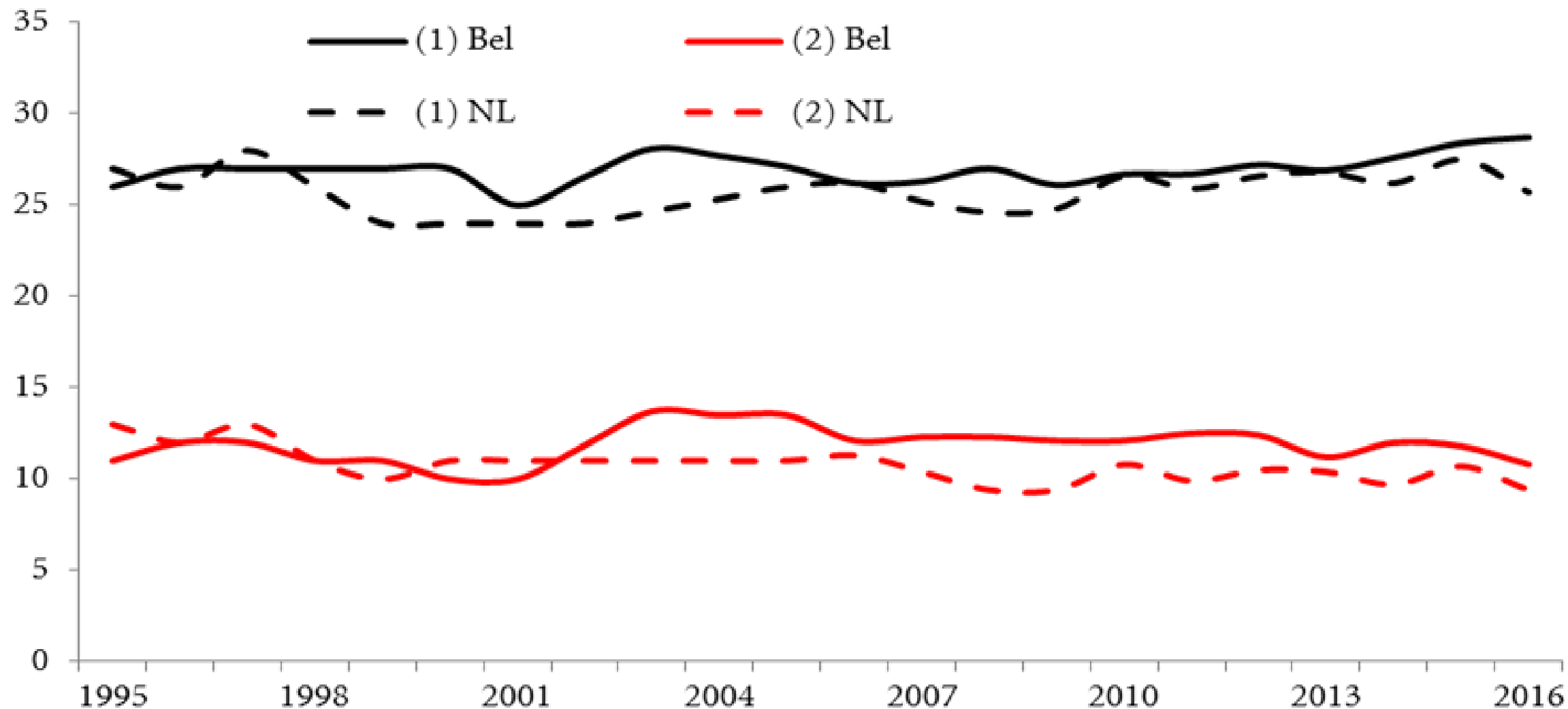
Herverdeling door sociale uitkeringen en directe belastingen per %-punt bbp netto sociale uitgaven, 2005-2013

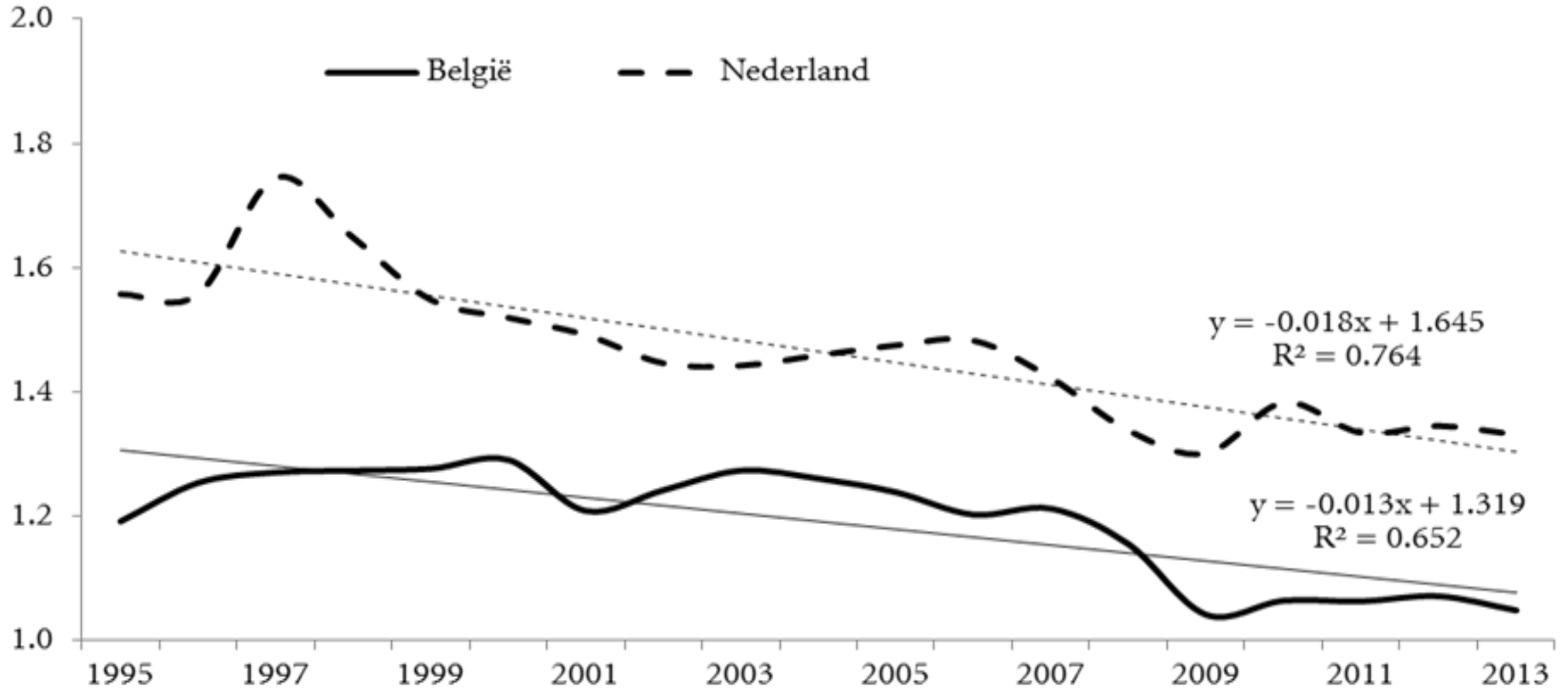
Inkomensarmoede en armoedereductie via T/B-system

Armoedereductie door sociale uitkeringen en directe belastingen

Armoedereductie door sociale uitkeringen en directe belastingen per 1-% bbp netto sociale uitgaven, 1995-2013

Vergelijking inkomensongelijkheid, herverdeling en armoede(reductie) in Nederland en België, 1995-2016

	Nederland					België				
	1995	2005	2016	Δ_{95-16}	Δ_{05-16}	1995	2005	2016	Δ_{95-16}	Δ_{05-16}
<i>Inkomensongelijkheid</i>										
Primair inkomen		44.9	46.5		1.6		50.6	48.8		-1.8
Besteedbaar inkomen	29.0	26.9	26.9	-2.1	0.0	29.0	28.0	26.3	-2.7	-1.7
Herverdeling		18.0	19.6		1.6		22.6	22.5		-0.1
PPI1 (effectiviteit)		1.02	0.98		-0.04		1.03	0.83		-0.21
<i>Armoede</i>										
Primair inkomen	38.0	36.7	38.4	0.4	1.7	42.0	41.9	44.2	2.2	2.3
Besteedbaar inkomen	11.0	10.7	12.7	1.7	2.0	16.0	14.8	15.5	-0.5	0.7
Armoedereductie	27.0	26.0	25.7	-1.3	-0.3	26.0	27.1	28.7	2.7	1.6
PPI2 (effectiviteit)	1.56	1.47	1.33	-0.23	-0.14	1.19	1.24	1.05	-0.14	-0.19

Vershil inkomensongelijkheid, herverdeling en armoede(reductie) Nederland en België, 1995-2016

	1995	2005	2016	Δ_{95-16}	Δ_{05-16}
<i>Inkomensongelijkheid</i>					
Primair inkomen		-5.7	-2.3		3.4
Besteedbaar inkomen	0.0	-1.1	0.6	0.6	1.7
Herverdeling		-4.6	-2.9		1.7
PPI1 (effectiviteit)		-0.01	0.16		0.17
<i>Armoede</i>					
Primair inkomen	-4.0	-5.2	-5.8	-1.8	-0.6
Besteedbaar inkomen	-5.0	-4.1	-2.8	2.2	1.3
Armoedereductie	1.0	-1.1	-3.0	-4.0	-1.9
PPI2 (effectiviteit)	0.37	0.24	0.28	-0.08	0.05

Conclusies Nederland - België

- Meting herverdeling én armoedereductie via sociale uitkeringen en (directe) belasting- en premieheffing (1995-2016) op basis van data Eurostat.
- Uitkomsten: confrontatie met omvang netto sociale uitgaven.
- Inkomensongelijkheid in beide landen relatief laag en stabiel.
- Herverdeling **2016**: 42% in NL en 46% in Bel. **Steeg** in NL - **daalde** in Bel.
- Armoedereductie **2016**: 26% in NL en 29% in Bel. **Daalde** in NL - **steeg** in Bel.
- NL was 'zuiniger' (effectiever) met sociale uitgaven; Bel koos voor universalisme.

Conclusies Nederland - België

- Echter, *targeting* in NL is verminderd door groter bereik toeslagen.
- Ook op dit punt zijn beide landen dus meer op elkaar gaan lijken.
- Nadeel sterke mate *targeting* op lage inkomens: hogere marginale druk.
- Voordeel universalisme: brede dekking sociale programma's - solidariteit.
- Ingebouwde progressiviteit systemen is deelverklaring voor:
 - Toename primaire inkomensongelijkheid én herverdeling in NL.
 - Daling primaire inkomensongelijkheid én herverdeling in Bel.
- Toekomstig onderzoek: invloed specifieke beleidshervormingen en demografie op veranderingen in de herverdeling door verzorgingsstaten NL en Bel.

Tot slot: perspectieven over inkomens(her)verdeling

Maatschappelijke opvattingen over 'redelijke' inkomens (her)verdeling

**Wat is draagkracht?
Rechtvaardig?
Equivalentieschalen
Inkomenseenheid:
huishoudens
of individuen?**

Theorie:
Haig-Simon

Draagkracht in praktijk (= wet)

Centraal Bureau voor de Statistiek

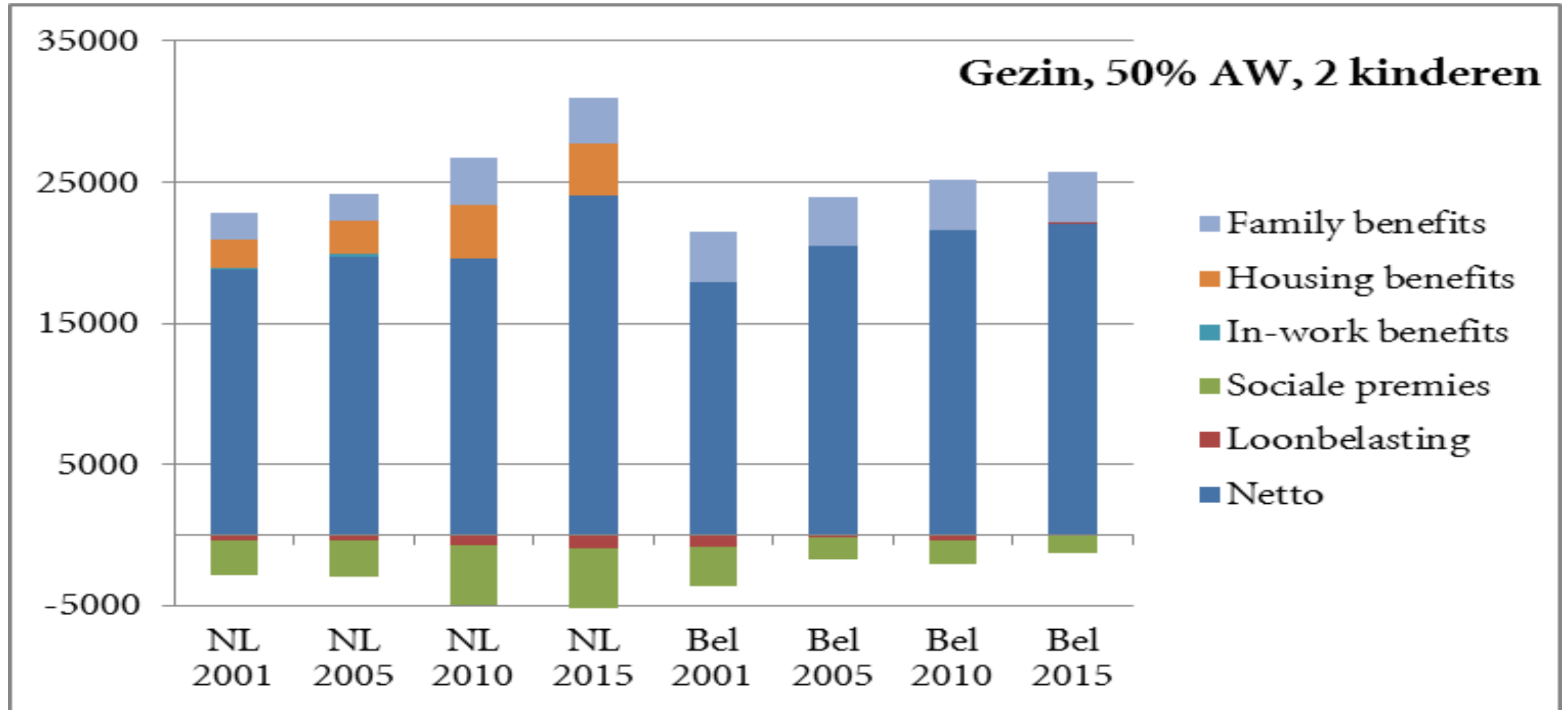
- Administratieve data
- Integraal bestand – micro data
- Presentatie volgt internationale conventies
- Top van de wereld
- Niettemin kritische geluiden (Van Bavel & Salverda)

To Do: Tax-benefit Calculator (OECD) standaardhuishoudens

- Aanvullend beeld over mate van herverdeling en *targeting* via Tax-Benefit calculator van de OECD.
- Negen familietypes.
- Bruto-netto-traject. Netto inkomen inclusief uitkeringen en toeslagen na afgedragen loonbelasting en sociale premies.
- Ontwikkeling 2001-2015; correctie voor inflatie (CPI 2001-2015)
- NL en Bel.
- **Beeld (conclusie)**

One earner married couple 50% AW, 2 children

To Do: hogere internationaal vergelijkende datakwaliteit (CBS IPO)

	1990	1992	1994	1996	1998	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Gini primair inkomen (a)	0.514	0.517	0.538	0.531	0.519	0.513	0.494	0.505	0.517	0.521	0.519	0.531	0.546	0.556
Gini besteedbaar inkomen (a-b)	0.306	0.309	0.314	0.316	0.312	0.317	0.278	0.278	0.281	0.290	0.281	0.278	0.282	0.286
Absolute herverdeling (b1 + b2)	0.208	0.208	0.225	0.215	0.207	0.196	0.216	0.227	0.236	0.231	0.238	0.253	0.264	0.270
Relatieve herverdeling (a-b)/a*100	41%	40%	42%	40%	40%	38%	44%	45%	46%	44%	46%	48%	48%	49%
<i>onderdelen herverdeling (aandelen)</i>														
Werknemersverzekeringen	17%	17%	17%	17%	15%	14%	12%	12%	12%	11%	11%	11%	12%	12%
WW	3%	3%	4%	5%	3%	3%	2%	3%	4%	2%	2%	2%	4%	4%
WAO	12%	12%	12%	11%	10%	10%	9%	8%	7%	7%	7%	6%	6%	6%
Ziektewet	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Wachtgeld	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ZVW	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%
Volksverzekeringen	37%	37%	36%	38%	39%	40%	33%	33%	32%	32%	33%	33%	33%	34%
AOW	32%	32%	32%	34%	35%	37%	29%	29%	29%	29%	31%	31%	32%	33%
Kinderbijslag	2%	2%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
AWW/ANW	3%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	0%
Sociale voorzieningen	13%	13%	11%	10%	9%	9%	8%	8%	7%	6%	6%	7%	7%	7%
Bijstand	13%	12%	11%	10%	9%	9%	7%	6%	6%	5%	4%	5%	5%	5%
IOAZ/IOAW/BBZ/Oorlog- en Nabesta	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	1%	2%	2%	2%	2%	2%
Overdrachten	5%	5%	5%	4%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	4%	4%
Huursubsidie en Rijksbijdrage eigen won	2%	2%	2%	2%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	3%	3%	3%	3%
Studietoelage en Tegemoetkoming studi	3%	3%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	3%	3%	2%	2%	2%	2%
Overig	20%	20%	23%	23%	24%	24%	25%	25%	25%	26%	27%	27%	26%	25%
Particuliere verzekering	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Pensioen	20%	20%	22%	23%	23%	24%	24%	24%	25%	26%	26%	26%	26%	25%
Alimentatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%
Inkomensheffingen	8%	8%	8%	8%	9%	8%	17%	18%	18%	20%	18%	18%	18%	18%
Loon- en inkomstenbelasting	11%	11%	10%	10%	10%	11%	14%	13%	13%	15%	14%	13%	12%	13%
Premies werknemersverzekeringen	-2%	-2%	-2%	-1%	-1%	-2%	-2%	-1%	0%	-1%	-2%	-2%	-1%	-1%
Premies werkgevers	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	4%	5%	5%	5%	6%	7%	6%	6%
Overig	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Gerelateerd onderzoek – verder lezen

- Caminada, Jinxian Wang, Goudswaard & Chen Wang (2017), Income inequality and fiscal redistribution in 47 LIS-countries, 1967-2014, LIS WP 724 ([download](#)).
- Caminada, Goudswaard & Been (2017), Neemt de inkomensongelijkheid in Nederland toe?. In: Dynamiek op de Nederlandse arbeidsmarkt: CBS/TNO. 85-100 ([download](#)).
- Chen Wang, Caminada & Goudswaard (2014), Income redistribution in 20 countries over time, *International Journal of Social Welfare* 23(3): 262-275 ([download](#)) + LIS WP 581 ([download](#))
- Chen Wang, Caminada & Goudswaard (2012), The redistributive effect of social transfer programs and taxes: a decomposition across countries, *International Social Security Review* 65(3): 27-48 ([download](#)) + LIS WP 567 ([download](#))
- Jinxian Wang & Koen Caminada (2017), Leiden LIS Budget Incidence Fiscal Redistribution Dataset on Income Inequality ([dataset and codebook](#))
- Koen Caminada & Jinxian Wang (2018), Leiden LIS Budget Incidence Fiscal Redistribution Dataset on Relative Income Poverty Rates ([dataset and codebook](#))